

COVID-19 VE KADINLARIN İNSAN HAKLARI: REHBERLİK

COVID-19'UN TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Evde kalma kısıtlamaları ve insanların hareketlerini kısıtlayan tedbirler, medya raporları¹, resmi açıklamalar² ve İnsan Hakları Yüksek Komiserliğinin (İHYK) sahadaki varlığından edinilen bilgiler ve pek çok ülkedeki insan hakları savunucuları tarafından da **doğrulan bir bulgu olarak toplumsal cinsiyet temelli şiddette artışa** katkıda bulunmaktadır.

Zaten istismar içeren durumlarda olan kadınlar ve kızlar **istismarcıları tarafından artan kontrol ve kısıtlamalara daha da fazla maruz kalmaktadır** ve **yardım isteme imkânları çok azdır ya da hiç yoktur**. Yardım hatları evlerinden atılmakla, hastalığa maruz bırakılmakla veya maddi kaynakların ve tıbbi yardımların alıkonulmasıyla tehdit edilen kadınlar hakkında ihbarlar almaktadır.³

İstismarcılarla beraber kapalı kalmaları nedeniyle yardıma erişmeleri da daha zor olabilir. Bazı yardım hatları⁴ temasa geçen kişilerin sayısında düşüş olduğunu belirtmekte, bu durumu ise özel telefon görüşmesi yapma konusundaki zorluklara bağlamaktadır. Bununla beraber, kısa mesaj ve e-postaların sayısı artmaktadır.

Sığınma evleri, sağlık hizmetleri, polis ve adalet sektörü hizmetleri gibi **mağdurların ihtiyacı olan hizmetlerin öncelikleri düşürülmüş olabilir**. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurlarına yönelik sığınma evlerinin kapanması⁵ veya evsiz sığınma evlerine dönüştürülmesi⁶ gibi duyuların yanı sıra acil durum yardım hatlarının daha düşük hizmet kapasitesiyle çalışması⁷ ve mobil klinik ve danışma hizmetlerinin iptal edilmesi gibi bilgiler de mevcuttur.

Hizmetlere erişimin önündeki bir diğer engel ise virüsün yayılmasına yönelik korkudur. Medya raporlarına göre bazı sığınma evleri kadınlardan kabul edilmeleri için COVID-19 negatif olduklarını gösteren test sonuçları sağlamalarını istemiştir, ancak testler yaygın olarak erişilebilir değildir.⁸

Ümit vaat eden uygulamalardan bazıları nelerdir?

Devletler, medya ve İHYK saha birimleri aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bir dizi tedbir hakkında bilgi vermişlerdir:

Toplumsal cinsiyet temelli şiddete yönelik hizmetlerin ilan edilmesi ve duyurulması büyük öneme sahiptir. İspanya⁹ ve Portekiz¹⁰ toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurlarına yönelik koruma ve yardım hizmetlerinin sağlanmasını kısıtlamalar sırasında devam edecek temel faaliyetler arasında listelemiştir. ABD, New York'ta ise sığınma evleri temel hizmetler olarak kategorize edilmiştir.¹¹

İstismarcılarla kapalı kalma durumlarından kaçınmak için alternatif barınma imkânlarının ulaşılabilirliği artırılmalıdır. İtalya'dan gelen raporlar, var olan yapıları yeni sığınma evlerine dönüştürmek ve çevrimiçi yer ayırma hizmetleri aracılığıyla ek barınma imkânları bulmaya yönelik çabalardan bahsetmektedir.¹² Medyada çıkan haberler **Fransa'nın şiddete meyilli eşlerden kaçan kadınlar için 20.000 geceye kadar otel konaklamasını finanse edeceğini** işaret etmektedir.¹³ **Portekiz'de 100 kişilik kapasitesi olan iki yeni acil durum barınma evi açılmıştır.**¹⁴

Yetkilileri uyarmak ve mağdurları korumak için erişilebilir, çeşitlilik içeren ve önetkin sistemler yürürlüğe konulmalıdır. Medyada çıkan haberlere göre, **İspanya hükümeti mağdurların polisle irtibata geçmesine imkân verecek konum belirleme**

özelliği olan bir sohbet hizmetinin yanı sıra evde tecrit sırasında psikolojik destek sağlayacak bir sohbet hizmetinin başlatılacağını duyurmuştur.¹⁵ Kanarya Adaları'nda (İspanya) ve **Fransa**'da raporlara göre Ev içi şiddet mağdurları bir eczanede aslında yardım isteme şifresi olan "Maske 19"u talep edebilmektedir.

Benzer bir şekilde **Arjantin**'de hükümet kadın şiddet mağdurlarının bir eczaneye giderek veya arayarak kırmızı cerrahi maske isteyip yardım aramasına imkân veren bir kampanya başlatmıştır. Benzer bir girişimin **Bolivya**'da da uygulanması beklenmektedir. **Portekiz yetkilileri** bir yardım hattının güçlendirildiğini, yeni bir SMS ve e-posta adresinin kurulduğunu ve var olan servislerin uzaktan iletişim destek araçları, artırılmış izleme ve acil durum ekipleri de dâhil olmak üzere acil durum planlarını benimsediğini bildirmişlerdir.¹⁸ **Bolivya**'da WhatsApp aracılığıyla ihbarlar 7 gün 24 saat mümkündür ve mağdurun yerinin kolay bir şekilde bulunmasına imkân vermektedir. Raporlara göre **Hindistan**'ın Uttar Pradesh eyaletinde polisler yeni bir Ev içi şiddet yardım hattı başlatmış ve her bir vakanın kadın bir memur tarafından ele alınacağını belirtmiştir.¹⁹ Medya raporlarına göre **İrlanda**'da polis Ev içi şiddet konusunda kendileri ile daha önce irtibata geçmiş olan her mağdur ile önetkin olarak irtibata geçip tutuklamaya öncelik veren bir müdahale politikasına sahip "Operation Faoisimh" adı verilen bir hizmet başlatmıştır²⁰ ve bu girişim sivil toplum kuruluşları tarafından hoşnutlukla karşılanmıştır.²¹ **Uruguay**'da Yüksek Mahkeme Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet İhtisas Mahkemelerinin 60 gün içinde sona erecek ihtiyati tedbirlerin süresini uzatabileceklerine hükmetmiştir.

Mağdurların mevcut hizmetler konusunda bilgilendirilmesi. Çin'de kâr amacı gütmeyen kuruluşlar raporlara göre mağdurların kendilerini nasıl koruyabilecekleri ve yardım arayabilecekleri üzerine kılavuzlar yayımlamış; bir kuruluş ise Ev içi şiddete tanıklık edenlerin neler yapabileceğine dair çevrimiçi canlı yayınlanan bir çalıştay düzenlemiştir.²² İHYK saha birimlerinin raporlarına göre, **Kosta Rika**'da Kadının Statüsü Bakanlığı (INAMU) bakım ve koruma hizmetleri üzerine #NoEstásSola ("Yalnız Değilsin") adı verilen büyük bir bilgilendirme kampanyası başlatmıştır. **Uruguay**'da raporlara göre helikopterler toplumsal cinsiyet temelli şiddet vakalarının ihbar edilmesine yönelik telefon numaraları hakkında bilgi dağıtmaktadır. **Lübnan**'da İç Güvenlik Güçleri şiddet vakalarında mağdurların ve tanıkların yardım hattını 24/7 arayabileceklerini veya çevrimiçi olarak şikâyette bulunabileceklerini vurgulayan bir açıklama yayımlamıştır.²³ **Fas**'ta devlet kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları kadınları her türlü şiddetin ihbar edilmesi için "8350" telefon numarasını aramaya veya "hepimiz sizinleyiz" platformu aracılığıyla iletişimde bulunmaya teşvik etmiştir. **Portekiz**'de destek hizmetleri konusundaki bilgiler sosyal medya, radyo, televizyon ve #Segurançaemisolamento²⁴ ("karantinada da güvende") medya kampanyası aracılığıyla yayılmaktadır. **İspanya** ""Estamos Contigo: La Violencia de Género la Paramos Unidad" ("biz sizinleyiz, beraber toplumsal cinsiyet temelli şiddeti durduracağız") kampanyasını başlatmıştır.²⁵ Mağdurlar çevrimiçi bir broşür aracılığıyla 24/7 açık olan bir yardım hattı ve e-posta adresi, WhatsApp aracılığıyla erişilebilir olan psikolojik destek ve 52 dilde mevcut olan ve engeli olan bireyler tarafından da erişilebilecek yasal hizmetler de dâhil olmak üzere genel hizmetler hakkında bilgilendirmiştir. Bu broşür istismarcılar ile beraber yaşayan kadınlar, istismarcılardan çocuğu olan kadınlar ve hatta evcil hayvanlarını geride bırakma konusunda endişesi olan kadınlara yönelik özel tavsiyeler vermektedir.

26

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1) **Toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurlarına yönelik koruma yapıları ve hizmetler temel hizmetler olarak ilan edilmelidir.**
- 2) **Mevcut bakım tesislerindeki değişiklikleri yansıtabilecek şekilde yönlendirme yolları güncellenmeli, bu sırada kilit topluluklar ve hizmet sağlayıcılar güncellenen yollar hakkında sürekli olarak bilgilendirilmelidir.**²⁷
- 3) **Hizmet sağlayıcılar ve diğer profesyoneller fazladan dikkatli olmaları konusunda uyarılmalı ve yönlendirme yolları hakkında bilgilendirilmelidir. Ev içi şiddet olaylarının ihbar edilmesine yönelik şifreli mesajlar düzenlenmelidir.**
- 4) **Ev içi şiddet mağdurları ve bunların çocukları için yeterli ve güvenli sığınma evleri sağlanmalıdır. Sığınma evlerine olası enfeksiyon riski nedeniyle kabul edilemeyecek kadın ve kızlar için özel tedbirler düzenlenerek güvenli bir şekilde karantinaya alınmaları sağlanmalıdır.**

- 5) Mağdurlara yönelik tıbbi, psiko-sosyal ve ekonomik desteklerin devamlılığı ve cinsel şiddetin, özellikle de evlilik içi tecavüz de dâhil olmak üzere tecavüzün, güvenli klinik uygulamalarla yönetilmesi sağlanmalıdır.
- 6) Şiddet önleme ve yanıt tedbirlerinin geliştirilmesi konusunda kadın grupları, LGBTI+ grupları, sığınma evi yöneticileri ve yardım hatlarına danışılmalıdır.
- 7) Yardım hatları, çevrimiçi sohbet ve güvenli bir şekilde uzaktan erişilebilecek diğer çeşitlilik içeren destek ve ihbar mekanizmalarının yeterli kaynaklara sahip olmaları sağlanmalıdır.
- 8) Mağdurların nasıl yardım arayabileceği, tanıkların nasıl davranmaları gerektiği ve şiddete başvurabileceklerinden korkan insanların nasıl destek arayabileceği konularındaki farkındalık erişilebilir bir şekilde ve farklı kanallar aracılığıyla artırılmalıdır.
Kolluk kuvvetleri ve yargının istismarcılarının evlerden uzaklaştırılması ve mağdurların korunması konularında derhal ve önetkin eylemlerde bulunmaları sağlanmalıdır. Hapishane tahliyeleri tasarlanırken toplumsal cinsiyet temelli şiddet olaylarından kurtulanların riske atılmamasını sağlamak için tedbirler alınmalıdır.
- 9) Şiddeti ihbar etmek ve şiddetten kaçmak için sokağa çıkma yasaklarını delen kimselerin cezadan muaf tutulması sağlanmalıdır.

COVID-19'UN KADINLAR VE KIZLARIN SAĞLIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Kadın ve kızlar üzerindeki orantısız etkilerin başında **enfeksiyona daha yüksek oranda maruz kalma ve kişisel korunma ekipmanları ihtiyacı** gelmektedir. Kadınlar ve kızların bakım konusunda daha fazla rol üstlenmelerinin beklenmesi daha yüksek enfeksiyon riskine maruz kalmalarına neden olabilir.²⁸ Ebeler, hemşireler, eczacılar ve ön cephede çalışan toplum sağlığı çalışanları³⁰ da dâhil olmak üzere kadınlar sağlık çalışanlarının %70'ini oluşturmaktadır.²⁹

Sağlık hizmetlerine güvenli ve gizli erişim sağlık krizi sırasında önceden var olan engellerin artması nedeniyle zayıflayabilir. Bu tür engellere sosyal normlar ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık, suçlanma (kürtaj, eşcinsel ilişkiler, seks işçiliği, HIV bulaştırma vb.), kısıtlı hareket özgürlüğü, gelir eksikliği, üçüncü taraflardan onay alma gereksinimi ve çocuk bakım seçeneklerinin eksikliği örnek verilebilir.³² Bunun dışında COVID-19'a yakalanmış kadın ve kızların aileleri tarafından kültürel ve dini yasaklar ve bunlarla ilgili aile onuru endişeleri nedeniyle tedavi arama konusunda engellendiğine dair raporlar bulunmaktadır.

Aşırı yüklenmiş sağlık sistemleri, kaynakların yeniden tahsisi, tıbbi ikmal eksiklikleri ve küresel tedarik zincirindeki kesintiler kadınların ve kızların cinsel ve üreme sağlıklarını ve haklarını zayıflatabilir. Bunlara örnek olarak annelik ve yenidoğan bakımına; güvenli kürtaj bakımına; cinsel ve üreme sağlığı ve haklar üzerinde bilgi ve eğitime; etkili yönlendirme yollarına³³, menstrüel sağlık ürünlerine; doğum kontrolüne; HIV/AIDS için antiretrovirallere ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların tedavisi için gereken antibiyotiklere erişimleri gösterilebilir. Batı Afrika'daki Ebola acil durumu sırasında cinsel ve üreme sağlığına ayrılmış kaynaklar yanıt çabalarına yönlendirme ve başka amaçlarla azaltılmış, bu durum ise anne ölümü ve hastalık oranlarının artmasına katkıda bulunmuştur.³⁴ Bunun dışında bazı devletlerin COVID-19 yanıtları sırasında "kürtaj işlemlerini temel olmayan ameliyatlara ve tıbbi prosedürlere" içinde listelediklerine dair raporlar bulunmaktadır.³⁵

Büyük bir çoğunluğu kadın olan **göçmen hane içi hizmet çalışanları** özellikle seyahat kısıtlamaları ve kişisel tecrit uygulamalarının dayatıldığı durumlarda özellikle risk altında olabilir.³⁶ Bu risk düzensiz durumlarda yaşadıkları durumlarda daha da artmaktadır.³⁷ Halihazırda işverenlerin kadın hane içi hizmet çalışanlarından alışveriş ve getir götür işleri gibi ev dışında görevler yerine getirmelerini istediklerine dair raporlar bulunmaktadır ve bu durum onları özellikle enfeksiyon riski altında bırakmaktadır.

Kronik sorunlara ve zayıf bağışıklık sistemlerine sahip (HIV, sıtma, tüberküloz vb. hastalıklarla yaşayanlar) veya **beslenme yetersizliği yaşayan kadınları ve kızların** COVID-19'a yakalanma konusunda özellikle risk altında olduğu düşünülmektedir. **Yaşlı kadınların** düşük veya hiç emeklilik maaşı olmadan ve yoksulluk içinde yaşamaları daha olasıdır;

bu ise hayat boyu eşitsizlik ve ayrımcılığın bir tezahürüdür. Dolayısıyla bu durum virüsün etkisini artırabilir ve koruyucu malzemeler, gıda, su, bilgi ve sağlık hizmetlerine erişimlerini daha kötü hale getirebilir.

Ümit vaat eden uygulamalardan bazıları nelerdir?

Devletler, medya ve İHYK saha birimleri aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bir dizi tedbir hakkında rapor vermişlerdir:

Risk altındaki kadınların önleme ve koruma için öncelik haline getirilmesi. Raporlara göre **Birleşik Arap Emirlikleri** COVID-19'a yönelik beş dakikalık testler sunan ilk arabaya servis test merkezini kurmuştur ve hamile kadınlar ile kronik hastalıkları olan insanlara öncelik vermektedir. **Bahreyn**'de Kadınlar Yüksek Konseyi "Bahreyn'in Güvenliği için Hep Beraber" temalı ülke çapında bir kampanya başlatmıştır. Kampanya kapsamında 500 gönüllü Bahreynli kadınlar ve ailelerine destek olmakta, sağlık koşullarına ve ekonomik durumlarına odaklanmaktadır.³⁸

Cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin mevcut ve erişilebilir hale getirilmesi. Raporlara göre **Birleşik Krallık** hükümeti kürtaj üzerine mevzuatını kadınların bir kliniğe gitme zorunluluğu olmadan kürtaj ilaçları almasına imkân verecek şekilde değiştirmiştir.³⁹ **Fransa** hükümeti reçetelerini yenileme imkânları olmasa dahi kadınlara doğum kontrol haplarının ulaştırılmasının devamını sağlamak üzere harekete geçmiştir.⁴⁰ Raporlara göre **Hollanda**'da ebe ekipleri normalde salgın sırasında kapalı olan otelleri anne sağlığı sağlamak için hazırlamıştır.⁴¹ Bu girişimden ilham alarak, **Birleşik Krallık** Ebelik Birimleri Ağrı hastanelerin yakınında geçici doğum merkezleri kurulmasını önermiştir.⁴² **Amerika Birleşik Devletleri**'nde Büyük New York Aile Planlaması kuruluşu raporlara göre bir sanal sağlık bakım hizmeti olan Tele-Sağlık Hizmetleri'ni kurmuş, bunun aracılığıyla hastalara video konferans ve telefon aracılığıyla arasında doğum kontrol, acil doğum kontrolü, trans/ikili olmayan hormon tedavisi, STI (cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar) tedavisi de olan bir dizi cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri sunmaya başlamıştır.

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1) Kadın sağlık çalışanlarının yeterli kişisel koruma ekipmanları, menstrüel hijyen ürünleri ve psiko-sosyal desteğe sahip olması sağlanmalıdır.
- 2) Tıbbi tedaviler ve hizmetlere güvenli erişim bütün kadınlar, erkekler, kız çocukları, erkek çocukları ve LGBTI bireyler için ayrımcılık gözetilmeden mevcut ve erişilebilir olmalıdır. Savunmasızlık durumlarında olan kadınlar, göçmen kadınlar, hane içi hizmet çalışanları, yaşlı kadınlar, engeli olan kadınlar ve hamile ve emziren kadınlara özel ilgi gösterilmelidir.
- 3) Herkesin anne ve yeni doğan bakımına; güvenli kürtaj ve kürtaj sonrası bakıma; doğum kontrol yöntemlerine; HIV/AIDS için antiretrovirallere; ve STI'lerin tedavisi için antibiyotiklere erişimini sağlamak da dâhil olmak üzere cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin devamlılığı temin edilmelidir.⁴⁵
- 4) Halk sağlığı hizmetleri özellikle karantina, kişisel tecrit veya kısıtlı seyahat seçenekleri olan alanlarda yaşayanlar olmak üzere kadınlar ve kızların zamanında karar vermesini sağlayacak tutarlı bilgilendirme aracılığıyla da olmak üzere anne sağlığı hizmetlerine başvurma konusunda gecikmeleri asgari seviyeye indirmeye çalışmalıdır.
- 5) Çoğunluğu kadınlardan oluşan tüm sağlık çalışanlarının önemi ve dayanışma ve destek ihtiyacı kamusal olarak vurgulanmalıdır.
- 6) Menstrüel hijyen, gebelik, üreme ve diğer birincil sağlık bakımı ürünleri stoklarının yeterli miktarda ve ulaşılabilir olması sağlanmalıdır.
- 7) Gıda güvencesizliğinin kadınlar ve kızlar üzerindeki toplumsal cinsiyet temelli etkileri ve kadınlar ve kızları daha yüksek altında bırakan bu etkilerin COVID-19 yanıtları sırasında daha da kötüye gitmesi göz önünde bulundurulmalıdır.
- 8) COVID-19 üzerine araştırmalarda (etkiler, belirtiler, tedavi, aşı) kadın sağlığına özel önem gösterilmesi için çağrıda bulunulmalıdır; çünkü klinik denemelerde bu tür araştırmalar genellikle yapılmamaktadır. Salgınla ilgili cinsiyet, yaş, ırk ve hamilelik durumu temelinde kırılımlı veriler için de çağrıda bulunulmalıdır.

COVID-19'UN İŞ, GELİR VE GEÇİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Pek çok ülkede **kadınlar düşük maaşlı ve kayıt dışı sektörde kesintiye uğramaya çok açık işlerde yoğunlaşmış** durumdadır. ⁴⁶ Kadınlar aynı zamanda COVID-19 yanıtlarından en ağır şekilde etkilenmiş olan konaklama (oteller, restoranlar), satış ve hizmet sektörlerinde aşırı temsil edilmektedir. ^{47 48} Kadınların **kayıt dışı sektörde** yoğunlaşmış olması **ücretli hasta izni veya ailevi izin alamamalarının** veya **sağlık sigortası ve sosyal güvence**⁴⁹ sahibi olmamalarının daha olası olması anlamına gelmektedir. Bu kadınlar için geçim kaynaklarına erişim tehdit altındadır. ⁵⁰

Aynı zamanda **okulların ve gündüz bakım merkezlerinin kapatılmasının** da ayrımcılık gözeten toplumsal cinsiyet normları nedeniyle genellikle **fazladan bakım** sorumluluğu üstlenmeleri beklenen ve bu nedenle **çalışma ve ekonomik imkânları daha da kısıtlanan** ebeveyn veya vasi olan kadınlar üzerinde farklı etkileri olmuştur. ⁵¹ Zika salgını gibi önceki sağlık krizlerinde kadınların üstlendiği ücreti ödenmeyen işlerin miktarı katlanarak artmıştır. ⁵²

Yetkililer ve şirketler bir süredir insanları evden çalışma için teknolojiyi kullanmak konusunda teşvik etmektedir. Toplumsal cinsiyet temelli dijital uçurum kadınların uzaktan çalışma kabiliyetlerini sınırlayabilir. Şu anda dünyada akıllı telefon sahibi olan kadınların sayısı erkeklere göre 327 milyon daha azdır ve bazı ülkelerde kadınların internet erişimi sahibi olma ihtimali erkeklere göre %31'e kadar daha düşüktür.

Virüsün yayılmasına yönelik endişeler ve yabancı düşmanlığı **göçmen kadınların çalışma imkânlarını** sınırlayabilir ve dolayısıyla hem kendileri hem de aileleri için geçim desteği sağlamalarına ve sahip oldukları herhangi bir sosyal korumaya son verebilir. ⁵⁴

Kadınların gelirlerini kaybetmeleri özellikle de ailenin geçimini tek başlarına sağlıyorlarsa⁵⁶ **ailelerinin refahını etkilemektedir.** ⁵⁵

Ümit vaat eden uygulamalardan bazıları nelerdir?

Devletler, medya ve İHYK saha birimleri aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bir dizi tedbir hakkında bilgi vermişlerdir:

Toplumsal cinsiyete duyarlı ekonomik teşvik ve rahatlatma paketlerinin hayata geçirilmesi. **Kosta Rika**'da yetkililer gençler, kadınlar, daha yaşlı yetişkinler, yerli halklar, Afrika kökenliler, köylüler, göçmenler ve engeli olan bireyler gibi öncelik teşkil eden nüfus sektörleri için işsizliğin sınırlandırılması ve işletme projelerinin desteklenmesi amacıyla kooperatiflere verilen kredilerdeki tüm faiz oranlarını düşürmüştür. Buna ek olarak hamile veya emziren kadın çalışanlar yaşanan sağlık krizi nedeniyle işten çıkarmalardan kaçınmak için yakın zamanda yürürlüğe konmuş olan Çalışma Günlerinin Kısıtlanması Yasası'nın (9832 sayılı yasa) uygulanmasından muaf tutulmuştur. **Hindistan**'da ülke çapındaki sokağa çıkma kısıtlamalarının yoksulluk içinde yaşayan insanlar üzerindeki etkilerini azaltmak için geliştirilen ekonomik rahatlatma paketlerinden bazıları dullar da dâhil olmak üzere özellikle kadınları hedef almaktadır, ⁵⁷ ancak raporlara göre bu rahatlatma paketleri sokağa çıkma kısıtlamalarının olumsuz etkilerini karşılamakta yetersiz kalmıştır. ⁵⁸ **Madagaskar** yararlanıcıları içinde sokak satıcıları, çamaşırcı kadınlar ve seks işçileri de de bulunan bir Sosyal Acil Durum Planına sahiptir. **Nikaragua**'da dört sivil sendika, şirketler ve hükümet arasında COVID-19 ulusal acil durumunu ele almayı hedefleyen üç taraflı bir işçi sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmenin hükümlerinden biri 60 yaşın üstünde olanlar, hamile kadınlar ve yüksek kronik hastalık riski olanlar için işletmelerin kapatılması sırasında maaşlarının korunmasına yöneliktir. Bolivya'da hükümet düşük geliri olan kadınlara (diğer gruplarla beraber) yaklaşık değeri 57 dolar olan gıda ürünü sepetleri (*Canasta Familiar*) dağıtmakta ve ilkökul çağında çocukları olan düşük gelirli ailelere yaklaşık 80 dolar değerinde maddi destek (*Bono Familia*) sağlamaktadır. Çalışma Bakanlığı içlerinde hamile kadınlar ve beş yaşın altında çocukları olan yalnız ebeveynler de olmak üzere belirli kategorilerdeki çalışanlara maaşlarının korunması için özel izin verilmesini onaylamıştır.

Çocuk bakım çözümlerinin teşvik edilmesi **Kosta Rika**'da okullardaki dersler askıya alınmış olsa da gündüz bakım merkezleri

ve kantinler açık bırakılmıştır. Bu yaklaşımın amacı içlerinde aile reisi olan kadınlar da olmak üzere en savunmasız durumlarda olan ailelerin çalışmaya devam edebilmeleri ve çocukların okullardan yemek almaya devam edebilmelerini sağlamaktır.

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1) Tüm ebeveyn ve vasilerin eşit bir şekilde bakım sorumluluğuna sahip olması ve esnek, aile dostu çalışma uygulamaları teşvik edilmelidir.
- 2) Ekonomik teşvik ve sosyal güvenlik ağlarının toplumsal cinsiyete duyarlı olması ve tüm kadın ve kızlara ulaşım onları güçlendirmesi sağlanmalıdır. Buna örnek olarak nakit havale programlarının, aile izni politikalarının, işsizlik maaşlarının, kısmi işsizlik/kısa süreli çalışma maaşlarının, emekli maaşları veya çocuk hibelerinin ve hem kadın hem de erkeklere ulaştırılacak insani nakit yardımı havalelerinin oluşturulması veya artırılması verilebilir.

59

COVID-19'UN KADINLARIN SU VE TEMİZLİĞE ERİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Önleyici tedbirlere erişim ve enfeksiyon riskleri. Herkes su, sabun ve dezenfektanlar gibi önleyici tedbirlere eşit bir şekilde erişememektedir. Kadınlar ve kızlar, özellikle de dışlanma ve savunmasızlık durumundaki nüfus gruplarından olanlar, genellikle temizlik altyapısı ve hizmetlerine erişimde eksiklik yaşamaktadır ve bu nedenle enfeksiyon riskleri artmaktadır. Birçok bağlamda kadınlar ve kızlar hane içi kullanım amacıyla gıda ve su toplamak için daha uzun mesafelerde yolculuk yapmak zorunda kalabilmekte ve bu durum onları COVID-19'a yakalanma ve toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalma konularında daha yüksek risk altında bırakmaktadır. Kenya, Güney Afrika ve Etiyopya'daki kadın insan hakları savunucuları kadınların güvenliklerinin su edinmek için erken kalkmaları veya su kaynaklarına geç saatlere kadar kalmaları ve su için sıraya girmeleri nedeniyle risk altında olduğunu vurgulamışlardır.

Önceki sağlık krizleri kısıtlı hijyen ürünleri ve/veya azalan hane geliri nedeniyle artan hane halkı rekabeti yüzünden kadınlar ve kızların **hijyen ve temizlik malzemelerine erişimde belirli engellerle** karşılaştıklarını göstermiştir.⁶⁰ Bunun dışında, insani yardım ve kalkınma ajansları da bazı bağlamlarda kaynaklarını daha öncelikli acil tedbirlere yönelmeleri gerektiğinden menstrüel hijyen ürünleri, sabun ve su arıtma tabletleri gibi sıhhi temizlik ürünlerinin sağlanmasında kesintiye gidebilir ve kadınlar ve kızlar bu durumdan özellikle etkilenebilir.⁶¹

Ümit vaat eden uygulamalardan bazıları nelerdir?

Devletler, medya ve İHYK saha birimleri aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bir dizi tedbir hakkında bilgi vermişlerdir:

Kadınların hijyenik davranışlar konusunda farkındalık yaratacak temsilciler olarak güçlendirilmesi. Raporlara göre **Bangladeş**, Cox's Bazar'da çalışan mülteci kadınlar COVID-19'un yayılmasını önlemek için ellerini yıkamaları ve diğer hijyenik davranışları uygulamaları gerektiği konusunda toplumla ve aile üyeleriyle konuşarak liderlik rolü oynamaktadırlar.⁶²

Kesintiler yaşayan **topluluklara güvenli su sağlanması.** **Güney Afrika** hükümeti duyumlara göre toplulukların COVID-19'un yayılmasını önlemeye yönelik temizlik gereksinimlerine uymalarını desteklemek amacıyla uzak bölgeler ve gayri resmi yerleşimler de dâhil olmak üzere ülke çapında dağıtım yapacak 41,000 su tankeri temin etmiştir.⁶³

Fatura nedeniyle suların kesilmesine moratoryumlar getirilmeli ve bağlantıları kesilmiş olan hanelere tekrar su sağlanması için tedbirler alınmalıdır. ABD'de çok sayıda şehir ve eyalette su kesintilerine moratoryum getirilmiş, ve bazılarında suları kesilen hanelere tekrar su bağlantısı sağlanmıştır.⁶⁴

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1) Su, sabun ve dezenfektanlar da dahil olmak üzere önleyici tedbirlerin ayrımcılık gözetmeden erişilebilir olmasını sağlamak ve kadınlar ve kızların hijyen, temizlik malzemeleri ve tesislerine erişim konusunda karşılaştıkları engellerin ele alınması için adımlar atılmalıdır.
- 2) Özellikle kadın ve kızların ihtiyaç duyduğu -menstrüel hijyen ürünleri, sabun ve su arıtma tabletleri de dahil olmak üzere - temizlik ürünlerinin devamlılığı özellikle de kalkınma ve insan yardım bağlamında sağlanmalıdır.

COVID-19'UN KIZLARIN EĞİTİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ NELERDİR?

Kadınlar ve kızların dünyada okulların kapanmasından en sert etkilenenler olması çok olasıdır. UNESCO küresel olarak eğitime kayıtlı olan toplam öğrenci nüfusunun %89'undan fazlasının şu anda COVID- 19 nedeniyle okul dışında olduğunu tahmin etmektedir. Bu rakam okullar ve üniversitelere kayıtlı 1,54 milyar çocuk ve genci temsil etmektedir ve bunların arasında yaklaşık 743 milyon kız çocuğu vardır. Bu kızların 111 milyondan fazlası dünyanın en az gelişmiş ülkelerinde yaşamaktadır.⁶⁵ Geçmiş sağlık krizleri (örneğin Ebola ve Zika) sırasında evde bakım işlerinin artması nedeniyle – okullar açık kalsa dahi – ilk olarak **genellikle kız çocuklarının okullardan alındığını veya bıraktıklarını** göstermiştir. Okul kapatmaları nedeniyle, insani yardım ve kalkınma yardımı ortamlarında veya yoksulluk içindeki hanelerde yaşayanlar da dâhil olmak üzere kız çocukları genellikle okulların sağladığı **güvenli ortamlara, besleyici gıdalara ve toplumsal cinsiyete özel hizmetlere erişimlerini** kaybedebilir. Aynı zamanda bir sağlık krizinin ekonomik etkileri belirli bağlamlarda kızların çocuk işçiliği, çocuk, erken yaşta veya zorla evlilik veya maddi karşılıklı cinsel ilişki gibi amaçlarla okullardan alınmasına neden olabilir.⁶⁶ Sınırlı sosyal koruma tedbirlerinin yürürlükte olduğu durumlarda krizin neden olduğu ekonomik zorlukların etkisi ailelerin kız çocuklarının eğitime yönelik maddi ve fırsat maliyetlerini düşünmek durumunda kalacakları için önlenemeyecektir.

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1) Tüm kız çocukların eğitimlerine devam etmesinin eşit seviyede önemli olduğuna özellikle vurgu yapılmalı, buna okullar yeniden açıldığında eğitimlerine tekrar döndüklerinden emin olmaya yönelik tedbirler alınması da dâhil edilmelidir.
- 2) Kız çocukları okuldan alındıklarında, besleyici gıda ve toplumsal cinsiyete özel hizmetler almaya devam ettiklerinden emin olunması ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve sömürüye karşı korunma sağlanmasına özel önem gösterilmelidir.
- 3) Kız çocuklarının okulların kapatılması ve tecrübeleri, erişimleri ve ihtiyaçlarına dayanan uzaktan öğrenim stratejileri ve politikaları geliştirilmesi de dâhil olmak üzere eğitimleri hakkındaki kararlara anlamlı ve erkek çocukları ile eşit bir şekilde katılımında bulunması sağlanmalıdır.
- 4) Daha fazla hane içi sorumluluk alması beklenen kız çocukları için daha esnek olan öğrenme planlamaları ve yapıları benzeri düşük teknoloji ve toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımlar gibi kapsayıcı uzaktan öğrenim yöntemleri için öğretmenler ve okul çalışanları ile beraber çalışılmalıdır.
- 5) Erişim ve eğitimler aracılığıyla da dâhil olmak üzere kilit işlevler çevrimiçi olarak gerçekleştirildiği için kadınlar ve kızların karşılaştığı dijital uçurum ele alınmalıdır.

KADINLARIN GIDAYA ERİŞİMİ İLE COVID-19'UN BAĞLANTISI NEDİR?

Zaten var olan toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle kadınlar ve kızlar **gıda güvencesizliğinden** en ağır şekilde etkilenmektedirler. Bazı bağlamlarda sosyal normlar kimin en son ve en az yediğini belirlemektedir. Bu nedenle kadınlar ve kızların yetersiz besleniyor olmaları erkekler ve erkek çocuklara göre daha olasıdır ve bu da onların **COVID-19'a yakalanma yatkınlıklarını artabilir.**⁶⁷

Kanıtlar ücretsiz okul yemeği programlarının toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.⁶⁸ Okulların kapatılması ve bu nedenle **okul yemeği programlarının askıya alınması toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir.**

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

1) Nakit transferlerine ek olarak aynı destek aracılığıyla temel ürünlere, hizmetlere ve gıda güvenliğine erişim sağlanması. Buna örnek olarak okulların kapalı olduğu yerlerde okul yemeklerinin dağıtılmasına yönelik mekanizmaların geliştirilmesi ve özellikle yaşlı kadınlar da dâhil olmak üzere yaşlılar, kendi başlarına tecritte veya piyasaların çöktüğü yerlerde yaşayan insanlara gıda ve temel ürünlerin ulaştırılması verilebilir.⁶⁹

KADINLARIN COVID-19 YANITLARININ TASARLANMASINA KATILIMLARI NEDEN KRİTİK ÖNEME SAHİPTİR?

Kadınlar ve kızlar - ve kadın ağıları ve hakları kuruluşları- **yerel, ulusal, küresel COVID-19 politika alanlarında** ve karar-verme aşamasında **eşit bir şekilde temsil edilmemektedir.** Kadınların sesleri, uzmanlıkları ve tecrübeleri küresel sağlık güvenliği gözlem, tespit ve önleme mekanizmalarına tam olarak dâhil edilmemektedir.⁷⁰ Raporlara göre COVID-19 salgınına yönelik medyadaki yayınlarda her üç erkek için sadece bir kadına atıfta bulunmaktadır.⁷¹

Geçmiş sağlık krizlerinde bu tür alanlarda **kadınların katılımındaki** boşluklar verilen yanıtların onlara özgü deneyimlere, durumlara, zorluklara ve gereksinimlere karşılık vermede eksik kalmasına neden olmuştur. Tüm dünyadan gelen örnekler günümüzdeki durumun da çok farklı olmadığını göstermektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi, kadınlar sağlık çalışanlarının %70'ini temsil etmektedir ve topluluklarla etkileşim ve bakım konusunda en ön hatta bulunmaktadır. Bu durum onları salgın eğilimlerini ve yerel seviyedeki yanıtları tespit etmek ve önleme faaliyetleri ve topluluk katılımının tasarlanması ve uygulanmasına etkin bir şekilde tesir etmek konusunda birincil bir konuma yerleştirmektedir.

Devletler tarafından hareket kısıtlamaları getiren acil durum ve diğer güvenlik tedbirleri aynı zamanda kadın insan hakları savunucuları da dâhil olmak üzere **sivil alan** üzerinde de etkili olmuştur. Acil durum tedbirlerinin orta ve uzun vadede demokrasi üzerindeki ve feminist ve toplumsal cinsiyet eşitliği hareketlerinin alanları üzerindeki etkileri üzerine daha kapsamlı tartışmalar gerekmektedir. Dahası, **kadın ve toplumsal eşitlik kuruluşları**, özellikle de yerel ve tabanda yer alanlar, genellikle **yurt dışından gelen fonlar sayesinde ayakta kalmaktadır** ve önceliklerin değişmesiyle kendileri için **hayati olan destekleri kaybedebilirler.** Kadın ve kızların görüşlerinin çeşitliliği kamuya açık tartışmalar ve medya yayınlarda duyulmalı ve temsil edilmelidir.

Devletler ve diğer paydaşların gerçekleştirebileceği bazı kilit eylemler nelerdir?

- 1)** Hazırlıklı olma, yanıt ve toparlanmanın yanı sıra maddi destek ve yardım dağıtımı da dâhil olmak üzere yerel, ulusal ve küresel COVID-19 politika alanları ve karar verme süreçlerinde kadınların tam ve anlamlı katılımını, temsilini ve liderliğini sağlamak adına çaba gösterilmelidir. Medya COVID-19'la ilgili yayınlarda kadınları ve onların uzmanlıklarını daha iyi bir şekilde dâhil etmek için adımlar atmalıdır.
- 2)** Önceliklerin değiştirilmesinin kadın haklarını teşvik edenler ve LGBTI bireyler gibi genellikle dışlanan ve COVID-19'dan özellikle etkilenen aktörler üzerinde özellikle de halk düzeyinde olumsuz etkileri olmadığından emin olunmalıdır.
- 3)** Toplumsal cinsiyet eşitliği gündemde tutulmalı, kadın insan hakları savunucularının önemi kamuya açık bir şekilde desteklenmeli ve tanınmalı ve acil durum güvenlik ve diğer tedbirlerin bu kimselere saldırmak veya susturmak ve sosyal alanlarını daha da küçültmek için kullanılmadığından emin olunmalıdır.

HANGİ VERİLERİN TOPLANMASI GEREKMEKTEDİR?

Salgın hakkında cinsiyet, ırk ve yaş da dâhil olmak üzere kısımlı verilerin toplanması için çağrı yapılmasına yönelik çabalar artırılmalıdır. Virüsün ve yanıt olarak geliştirilen tedbirlerin toplumsal cinsiyete özel insan haklarına etkileri üzerine **kanıtlara dayanan toplumsal cinsiyet analizi ve belgelemelere** daha çok önem verilmelidir.⁷³ Bu veriler ve araştırmalar **salgına yönelik yanıtların etkinliğini artırmak ve diğer bağlamlardaki ve gelecek sağlık krizlerindeki hazırlıklı olma ve yanıt planlarını bilgilendirmek** için büyük öneme sahiptir. İyi bir uygulama olarak UNFPA Moldova Ofisinin sağlık sisteminin mevcut vaka yükünü konum, cinsiyet, yaş ve hamilelik durumuna göre kısımlı olarak gösteren çevrimiçi bir gösterge paneli geliştirmiştir.⁷⁴

- ¹ <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
- ² <https://france3-regions.francetvinfo.fr/normandie/confinement-violences-conjugales-appelez-faites-du-bruit-1807532.html>
- ³ <https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims/>
- ⁴ <https://www.swissinfo.ch/fre/crise-du-coronavirus- victimes-confin%C3%A9es-avec-leur-agresseur--le-cauchemar-/45646534>
- ⁵ <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
- ⁶ <https://www.nytimes.com/2020/03/24/us/coronavirus-lockdown-domestic-violence.html>
- ⁷ <http://www.sddirect.org.uk/media/1881/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>
- ⁸ <https://france3-regions.francetvinfo.fr/normandie/confinement-violences-conjugales-appelez-faites-du-bruit-1807532.html>
- ⁹ <https://www.swissinfo.ch/eng/reuters/europe-braces-for-domestic-abuse--perfect-storm--amid-coronavirus-lockdown/45646312>
- ¹⁰ Real Decreto-ley 10/2020, 29 Mart 2020,; <https://elpais.com/espana/2020-03-28/el-gobierno-amplia-el-confinamiento-los-trabajadores-de-actividades-no-esenciales-deberan-quedarse-en-casa.html>
- ¹¹ Portekiz Daimi Temsilciliğinin Mektubu, 6 Nisan 2020
- ¹² <https://www.nytimes.com/2020/03/24/us/coronavirus-lockdown-domestic-violence.html>
- ¹³ <https://www.swissinfo.ch/eng/reuters/europe-braces-for-domestic-abuse--perfect-storm--amid-coronavirus-lockdown/45646312>
- ¹⁴ <https://france3-regions.francetvinfo.fr/normandie/confinement-violences-conjugales-appelez-faites-du-bruit-1807532.html>
- ¹⁵ Portekiz Daimi Temsilciliğinin Mektubu, 6 Nisan 2020
- ¹⁶ <https://www.swissinfo.ch/eng/reuters/europe-braces-for-domestic-abuse--perfect-storm--amid-coronavirus-lockdown/45646312>
- ¹⁷ <https://www.swissinfo.ch/eng/reuters/europe-braces-for-domestic-abuse--perfect-storm--amid-coronavirus-lockdown/45646312>
- ¹⁸ <https://france3-regions.francetvinfo.fr/normandie/confinement-violences-conjugales-appelez-faites-du-bruit-1807532.html>
- ¹⁹ Portekiz Daimi Temsilciliğinin Mektubu, 6 Nisan 2020
- ²⁰ <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
- ²¹ <https://www.rte.ie/news/ireland/2020/04/01/1127724-gardai-domestic-violence-cases/>
- ²² <https://www.safeireland.ie/safe-ireland-welcomes-garda-prioritisation-of-domestic-abuse-and-coercive-control/>
- ²³ <https://www.sixthtone.com/news/1005253/domestic-violence-cases-surge-during-covid-19-epidemic>
- ²⁴ <http://www.ministryinfo.gov.lb/46902>
- ²⁵ Portekiz Daimi Temsilciliğinin Mektubu, 6 Nisan 2020
- ²⁶ <http://www.violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campannas/violenciaGobierno/todoSaldráBien/home.htm>
- ²⁷ İspanya Daimi Temsilciliğinin Mektubu, 8 Nisan 2020
- ²⁸ Bkz. UNFPA, https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf, sayfa 2
- ²⁹ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Sayfas/DisplayNews.aspx?NewsID=25746&LangID=E>
- ³⁰ Aynı zamanda küresel sağlık hizmetlerine yıllık olarak 3 trilyon dolar katkıda bulunmaktadırlar ve bu paranın yarısı ücreti ödenmeyen bakım ücretlerinde oluşmaktadır, bkz. [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(19\)30208-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(19)30208-9/fulltext)
- ³¹ Human Resources for Health (HRH) Global Resource Center, "Resource Spotlight: Gender and Health Workforce Statistics," HRH, Mart 14, 2020'de erişildi, https://www.hrresourcecenter.org/gender_stats.html; ayrıca bkz. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpretor/why-gender-matters-impact-and-recovery-covid-19>. ³² <https://www.2unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2020/03/ap-gi-ha-wg-advocacy.pdf?la=en&vs=2145>.
- ³³ Örnek olarak bkz. https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_-_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a, sayfa 3.
- ³⁴ Örnek olarak bkz. https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf, sayfa 2; https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_-_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a; <https://www.hrw.org/news/2020/03/19/human-rights-dimensions-covid-19-response>; <https://blogs.bmj.com/bmj/2020/03/19/covid-19-and-reproductive-health-what-can-we-learn-from-previous-epidemics/>; <https://www.gutmacher.org/article/2020/03/covid-19-outbreak-potential-fallout-sexual-and-reproductive-health-and-rights>
- ³⁵ Örnek olarak bkz. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29149310>
- ³⁶ <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-women-s-groups-in-israel-sound-alarm-after-abortions-not-deemed-urgent-procedure-1.8702732>;
- ³⁷ <https://time.com/5816530/coronavirus-abortion-clinics-access/>
- ³⁸ https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf, sf 7.
- ³⁹ <https://www.aljazeera.com/news/2020/03/undocumented-struggle-access-coronavirus-tests-lebanon-200328114859620.html>;
- ⁴⁰ <https://www.newsofbahrain.com/bahrain/62814.html>
- ⁴¹ <https://time.com/5812433/abortion-coronavirus-outbreak-uk/>; <https://www.bbc.com/news/newsbeat-52092131>
- ⁴² www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/cp-confinement-et-delivrance-de-la-pilule-contraceptive/; www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/cp-pilule-contraceptive-ivg-le-gouvernement-mobilise-pour-assurer-les-droits-sexuels-et-reproductifs-des-femmes-23-03-20/
- ⁴³ Adresteki video Bernhoven'daki otel odalarının nasıl doğum odalarına dönüştürüldüğünü tasvir etmektedir, <https://www.facebook.com/nos/videos/2592352494339076/>
- ⁴⁴ <https://www.theguardian.com/society/2020/apr/01/nhs-urged-to-turn-hotels-into-birth-centres-during-coronavirus-crisis>
- ⁴⁵ <http://www.midwiferyunitnetwork.org/download/position-statement-midwifery-units-and-covid-19/>
- ⁴⁶ <https://www.plannedparenthood.org/planned-parenthood-greater-new-york/about/news/planned-parenthood-of-greater-new-york-launches-telehealth-services-amid-the-covid-19-pandemic>
- ⁴⁷ CESC Genel Yorum 22 kapsamında askıya alınmayacak asgari temel yükümlülüklerimize bakınız.
- ⁴⁸ Örnek olarak ABD'de asgari ücret ve düşük ücret alan çalışanların %62'si kadınlardan oluşmaktadır, üstelik bu oran ücretsiz çalışanların çoğunluğunun kadın olmasını yansıtmamaktadır, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/05/05/more-women-than-men-earn-the-federal-minimum-wage/>
- ⁴⁹ <https://www.hrw.org/news/2020/03/19/human-rights-dimensions-covid-19-response>; https://www.bbc.co.uk/news/amp/world-asia-51705199?twitter_impression=true.
- ⁵⁰ Örnek olarak bkz. <https://www.fastcompany.com/90479204/why-women-will-be-hardest-hit-by-a-coronavirus-driven-recession>
- ⁵¹ Örnek olarak raporlara göre Uganda'da işgücünün %80'i gayri resmi ekonomide istihdam edilmiş durumdadır ve bunun %75'ten fazlası kadınlardan oluşmaktadır.
- ⁵² Örnek olarak Doğu Afrika'daki pek çok ülkeden çoğunluğu kadınlık üzere satıcıların sokağa çıkma kısıtlamaları nedeniyle geçim kaynaklarını kaybettiğine dair raporlar gönderilmiştir.
- ⁵³ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30526-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30526-2/fulltext)
- ⁵⁴ <https://www.lowyinstitute.org/the-interpretor/why-gender-matters-impact-and-recovery-covid-19>.
- ⁵⁵ <https://www.hrw.org/news/2020/03/19/human-rights-dimensions-covid-19-response>

- ⁵⁴ https://www.care-international.org/files/files/Gendered_Implications_of_COVID-19-Full_Paper.pdf
- ⁵⁵ Raporlara göre, ABD'de çocuklu hanelerin% 70'inden fazlası ekonomik refahları için kadınların gelirine güvenmektedir - bu durum kadınların gelirlerini kaybetmesi durumunda gıda, barınma, sağlık ve çocuk bakımına daha az para harcadığı anlamına gelmektedir. bkz. <https://www.fastcompany.com/90479204/why-women-will-be-hardest-hit-by-a-coronavirus-driven-recession>
- ⁵⁶ Güney Afrika'daki kadın insan hakları savunucularına göre, kadınların% 35'i ailelerinin geçimini tek başlarına sağlamaktadır. Mevcut iş kayıpları nedeniyle ile gıda güvenliği tehdit altındadır ve hastalık testi veya tedavi için sağlık tesislerine erişim de dahil olmak üzere temel hizmetlere erişim tehlikeye girecektir
- ⁵⁷ <https://www.indiatoday.in/business/story/finance-minister-nirmala-sitharaman-live-updates-economic-relief-package-india-coronavirus-1659912-2020-03-26>
- ⁵⁸ <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2020/03/31/822642382/coronavirus-lockdown-sends-migrant-workers-on-a-long-and-risky-trip-home>
- ⁵⁹ <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?id=56006>
- ⁶⁰ https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a, sf.1
- ⁶¹ https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a.
- ⁶² <https://news.trust.org/item/20200311121342-ncvuh/>
- ⁶³ <https://www.sabcnews.com/sabcnews/government-secures-41-000-water-tankers-in-bid-to-curb-spread-of-covid-19/>
- ⁶⁴ <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/16/90-us-cities-and-states-suspend-water-shutoffs-to-tackle-coronavirus-pandemic>
- ⁶⁵ <https://en.unesco.org/news/covid-19-school-closures-around-world-will-hit-girls-hardest>
- ⁶⁶ https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a, sf. 4.
- ⁶⁷ https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a, Sayfa 7.
- ⁶⁸ <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000102338/download/>
- ⁶⁹ <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?id=56006>
- ⁷⁰ https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf, sayfa 6;
- ⁷¹ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30526-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30526-2/fulltext), insani yardım ortamları bağlamında ayrıca bkz., <https://interagencystandingcommittee.org/system/files/2020-03/IASC%20Interim%20Guidance%20on%20COVID-19%20for%20Outbreak%20Readiness%20and%20Response%20Operations%20-%20Camps%20and%20Camp-like%20Settings.pdf>; Sayfa 4.
- ⁷² Bkz. <https://www.womeningh.org/operation-50-50>; also <https://genderchampions.com/news/covid-19-what-does-this-mean-for-gender>
- ⁷³ Ayrıca bkz UNFPA, https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf, sayfa 3.
- ⁷⁴ Ayrıca bkz: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30526-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30526-2/fulltext), ve: https://www.care.org/sites/default/files/gendered_implications_of_covid-19_full_paper.pdf?mc_cid=89788b752d&mc_eid=b6f3e4b34a, sayfa 8.
- ⁷⁵ <https://www.unfpa.org/press/women-girls-health-workers-must-not-be-overlooked-global-covid-19-respons>

*Etkiniz AB Programı tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen bu belge resmî çeviri niteliği taşımamaktadır.
Bu belge Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıttığı şekilde yorumlanamaz.*

